

Lillehammer 05.10.09

Kultur- og kirkedepartementet
Medieavdelingen
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Høringsmøte om stortingsmelding om digitalradio - innspill fra P4 Radio Hele Norge AS

Vi viser til invitasjonen og sender med dette våre innspill på sentrale problemstillinger:

Det har hele tiden vært en forutsetning at Staten skulle spille en avgjørende rolle i prosessen med slukking av FM-nettet og støtte aktørene aktivt i overgangen til digitalt mottak. Nå i oktober er det 15 år siden NRK gjorde en avtale med sin daværende generalforsamling Åse Kleveland om etablering av DAB-kanalen NRK Alltid Klassisk som skulle parallellsendes på DAB i inntil fem år på FM for så å tilskynde salget av DAB-mottakere.

Etter dette har det dessverre skjedd lite av betydning når det gjelder medvirkning fra myndighetenes side. Vi betrakter det initiativet som nå er tatt av kultur- og kirkedepartementet som meget viktig og løfterikt.

Kringkasterne NRK og P4 har siden starten brukt flere hundre millioner kroner på DAB-distribusjon parallelt med FM. De store kostnadene ved dobbeldistribusjon er en betydelig belastning for selskapene, som til syvende og siste rammer kvaliteten på programtilbudet til lytterne. Den store usikkerheten som til nå har rådet rundt digitaliseringen gjør at de private kringkasterne kvier seg for å lansere nytt innhold og nye kanaler som kan øke interessen for å kjøpe digitale radiomottakere blant forbrukerne. Dette gjelder til tross for at moderne radiostasjoner i dag har en gjennomdigitalisert produksjonsstruktur som gjør det effektivt å produsere nye og spennende kanaler som kan dekke flere lytterinteresser. Dersom det ikke settes et fast mål for overgang til digital distribusjon av radio i overskuelig fremtid, må en rekke av de eksisterende FM-senderne byttes ut eller oppgraderes – noe som til syvende og sist må betales av kringkasterne.

1 av 7

P4 Radio Hele Norge ASA

www.p4.no Foretaksnr. 963789505

Lillehammer
Hovedkontor
Postboks P4, 2626 Lillehammer
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Oslo
Redaksjon og salgsavd.
Akersgt. 73, 0180 Oslo
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Bergen
Redaksjon
Vestre Torvgt. 1
5015 Bergen
Tel.: 55 90 36 03
Fax.: 61 24 84 45

Tromsø
Redaksjon
Postboks 754 9001 Tromsø
Tel.: 77 61 12 80
Fax.: 61 24 84 45

Mottakerprodusentene har i mange år hatt et nølende forhold til å produsere digitale radiomottakere eller kombinasjonsmottakere for analoge/digitale signaler.

Analoge radiomottakere markedsføres fortsatt i meget stor stil, og det antas at under ti prosent av nye radiomottakere som kjøpes er utstyrt med DAB-mottak. Bare i 2009 blir det solgt over 700 000 analoge mottakere.

Når det gjelder bilradioer er vareutvalget urovekkende mangelfullt, og på langt nær standard ved nybilkjøp. Særlig for radiolytting i bil, der radiostasjonene har en meget viktig funksjon for trafikksikkerhet, meldingstjeneste og samfunnsberedskap, vil en avklaring av overgang til digital distribusjon være av avgjørende betydning.

Analog slukking

Bakkesendt kringkasting er et fellesanliggende for hele samfunnet. Bakkesendt radio er, og vil trolig i all hovedsak være, gratis for lytterne. Radio spiller en viktig rolle i folks liv som kilde til nyheter, øvrig informasjon og underholdning. Å legge til rette for ryddige, oversiktlige og trygge rammevilkår bør derfor være et felles anliggende, men ansvaret for å få prosessen virksomt i gang ligger hos myndighetene slik som for digitaliseringen av bakkesendt tv.

Det må – som for bakkesendt tv - aller først settes en fast dato for avvikling av de analoge sendingene uten at det stilles spesielle krav til mottakerutbredelse e.l. Det er bred internasjonal enighet om at digitalisering av radiomediet kommer. Det vil derfor skape orden og forutsigbarhet, bedre økonomi og effektivitet og et større og bedre programtilbud for alle berørte parter at fellesskapet så raskt som mulig nå blir enig om når FM-slukking skal skje.

Forbrukerne vil vite hva de skal forholde seg til. Og de har et rimelig krav på å få vite det. I dag investeres det årlig i nærmere en million nye, analoge radiomottakere som vi vet vil bli spesialavfall lenge før den tekniske levetiden er omme. Selv om innkjøp av et radioapparat i dag stort sett er rimelig, bør forbrukerne få vite hva de har å forholde seg til.

Kringkasterne, i særlig NRK og P4, har som nevnt innledningsvis helt siden 2000 argumentert for et autoritativt slukketidspunkt. De senere årene har det rådet en resignasjon hos kringkasterne hva gjelder utvikling av innhold for digitale plattformen og mange av de muligheter som kan utnyttes gjennom selskapenes digitale produksjonsstrukturer. Radio er parkert i en distribusjonsmessig bakgård, i påvente av at myndighetene bestemmer seg for mulig aktiv bistand til en slukking av FM.

En avklaring av når dobbeldistribusjon av radiosendinger kan opphøre, vil gi en avgjørende forutsigbarhet. Planlegging og disponering av ressursene med sikte på å utvikle selskapene og tilby godt innhold til glede for ulike lyttergrupper kan igjen få prioritet, og vil gi tilbyderne av radioapparater få en nødvendig avklaring.

P4 Radio Hele Norge ASA

www.p4.no Foretaksnr. 963789505

Lillehammer
Hovedkontor
Postboks P4, 2626 Lillehammer
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Oslo
Redaksjon og salgsavd.
Akersgt. 73, 0180 Oslo
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Bergen
Redaksjon
Vestre Torvgt. 1
5015 Bergen
Tel.: 55 90 36 03
Fax.: 61 24 84 45

Tromsø
Redaksjon
Postboks 754 9001 Tromsø
Tel.: 77 61 12 80
Fax.: 61 24 84 45

Når det gjelder behovet for en autoritativ, omforent analog slukkedato er radiodigitaliseringen i nøyaktig samme situasjon som for digitaliseringen av tv-bakkenettet. I den første søknaden fra Norges televisjon AS, som ble etablert på de samme prinsippene og forutsetningene som Digitalradio Norge AS, ble kravet til analog slukking formulert slik i 2002:

Avstengning av analoge signaler

Finansielt er utbyggingen av et digitalt bakkesendernet i Norge et risikoprojekt. NTV er helt avhengig av at perioden med parallell distribusjon av analoge og digitale signaler i bakkenettet blir så kort som overhodet mulig. NTV forutsetter derfor at myndighetene gir NRK og TV 2 en klar og entydig aksept for at analoge sendinger kan avsluttes når objektive kriterier vedrørende senderutbygging og utrulling av subsidierte digitalbokser er oppnådd.

Dersom en slik bindende avtale ikke foreligger, vil det ikke være økonomisk grunnlag for NTV til å gå i gang med arbeidet med å etablere et digitalt bakkesendernet i Norge.

I NTVs andre søknad i 2005 er den samme problemstillingen formulert slik:

Slukking av det analoge bakkenettet

NTV's forretningsplan hviler på en forutsetning om at NRK tillates å slukke det analoge bakkenettet når vilkårene er oppfylt, slik de er definert av Stortinget. NTV vil inngå en avtale med NRK som sikrer dette, men tar forbehold om at det oppnås enighet med NRK om vilkårene for en slik avtale.

En kjent og endelig fastsatt dato for slukking er også for radioen en grunnleggende forutsetning for å lykkes med digitaliseringen. Kun på denne måten har markedet og aktørene et helt konkret mål, noe som er helt nødvendig for at budskapet skal være klart nok. Radiobruken vil fordele seg på en rekke plattformer. Hvordan fordelingen og anvendelsen av de ulike plattformene blir, er ikke mulig å definere på forhånd. Aktørenes viktigste redskap for å nå målet er nettopp merverdi i form av godt innholdstilbud, høy kvalitet på både lyd og andre tjenester, samt god tilgjengelighet og dekning der lytterne ønsker det. Strategien er en reell markeds- og aktørstyrt utvikling for å nå målet. I kombinasjon med NRKs utbygging av en DAB-blokk til samme dekning som NRK P1 har på FM vil dette føre til at alle innbyggere får en betydelig digital merverdi i form av langt flere kanaler og tjenester enn de har i dagens analoge distribusjon.

Konsesjonsregimet

Aktørenes eget selskap Digitalradio Norge AS er etablert etter samme modell som Norges televisjon AS, også når det gjelder rollen som konsesjonsinnehaver.

P4 Radio Hele Norge ASA

www.p4.no Foretaksnr. 963789505

Lillehammer
Hovedkontor
Postboks P4, 2626 Lillehammer
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Oslo
Redaksjon og salgsavd.
Akersgt. 73, 0180 Oslo
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Bergen
Redaksjon
Vestre Torvgt. 1
5015 Bergen
Tel.: 55 90 36 03
Fax.: 61 24 84 45

Tromsø
Redaksjon
Postboks 754 9001 Tromsø
Tel.: 77 61 12 80
Fax.: 61 24 84 45

Konsesjon for etersendt digitalradio bør etter vår mening gis til én multipleksoperatør som dermed får en sentral rolle for å ivareta hensynet til variert innhold. Erfaringen er at flere kanaler fra samme hovedaktør gir større mangfold enn én kanal fra hver av mange aktører.

For å sikre selve digitaliseringen må det etableres knytninger mellom de utgående analoge konsesjoner og de digitale. Det er behov for betydelige investeringer i digital distribusjon, investeringer som må skrives ned over lange perioder. Dersom også kommersielle aktører sikres langsiktighet og tilstrekkelig kapasitet vil det være med å sikre investeringsviljen. Konsesjon bør gis med lang varighet for å muliggjøre og sikre investeringene som skal gjøres i nettene.

På internett ser vi allerede hvordan digital radio blir multimedial. Konsesjonsregimet må legges til rette for at radio utvikler merverdi utover tradisjonell lydradio. Det må ikke etableres hindringer for multimedial utvikling også i konsesjonsbelagt, etersendt kringkasting.

Dekningsgrad

NRKs særlige posisjon som en institusjon eiet og finansiert av fellesskapet, gjør at det vil stilles krav om at NRKs tilbud skal kunne nå tilnærmet hele landets befolkning. Kommersielle kringkasterne vil være opptatt av å oppnå en maksimal, optimal dekning av radiolyttere. Erfaringsvis vil en slik dekningsgrad utgjøre i overkant av 80 prosent. Men for private kringkasterne som P4 og Radio Norge og mulige fremtidige nye aktører, bør det ikke stilles krav til dekningsgrad for DAB-distribusjon. Selskapenes behov for dekning vil balanseres av markedets bæreevne. Sagt på en forenklet måte vil samspillet mellom lytternes oppslutning om kanalene, og annonsørens investeringer for å nå fram til disse lytterne utgjøre denne bærekraften. Ettersom det er grunn til å anta at den samlede DAB-kapasiteten vil være større enn antall radiokanaler markedet har økonomisk evne til å bære, kan argumentet om likebehandling uansett bosetting ikke ha gyldighet. Dersom det stilles krav til dekningsgrad som innebærer vesentlig økte kostnader for kringkasterne, kan det følgelig medføre et redusert tilbud av kanaler for det store flertall av radiolyttere.

Det er også viktig å huske på at eventuell redusert dekningsgrad for enkelte radiokanaler kan kompenseres ved mottak på flere andre digitale plattformer som internett, 3G, satellitt og nye plattformer.

Alternativer til DAB

Radiobruken vil altså fordele seg på en rekke plattformer. Både DAB, internett, satellitt og mobilt telekom vil distribuere radio. Alle spiller en rolle i digitaliseringen av radio. Den eneste plattformen som kan muliggjøre slukking av FM er imidlertid Eureka 147 DAB. DAB er nødvendig for at radio skal opprettholde egenskapene som enkelt tilgjengelig "over alt, alltid" - samtidig som den muliggjør digital merverdi i form av flere kanaler, nye tjenester og funksjoner. Eureka 147 - DAB/DMB - er også den digitalradioplattformen som

4 av 7

P4 Radio Hele Norge ASA

www.p4.no Foretaksnr. 963789505

Lillehammer
Hovedkontor
Postboks P4, 2626 Lillehammer
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Oslo
Redaksjon og salgsavd.
Akersgt. 73, 0180 Oslo
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Bergen
Redaksjon
Vestre Torvgt. 1
5015 Bergen
Tel.: 55 90 36 03
Fax.: 61 24 84 45

Tromsø
Redaksjon
Postboks 754 9001 Tromsø
Tel.: 77 61 12 80
Fax.: 61 24 84 45

har størst utbredelse internasjonalt, noe vi nyter godt av både på infrastruktur- og sendersiden og på mottakersiden.

Frekvensressurser for DAB

Medietilsynets arbeidsgruppe som utarbeidet rapporten "Digitalradio i Norge" (Digitalradiatorapporten), tok til orde for at radioaktørene i en digital verden må få tilgang til nok kapasitet til å utvikle merverdi, og la stor vekt på at tilgang til frekvenskapasitet er avgjørende for å kunne lykkes med digitaliseringen av radio. Kapasitet som plass for en lydkanal med tilsvarende kvalitet som på FM er med andre ord langt fra nok. Det er allerede tilgjengelig rikelig med frekvenser som kan benyttes til DAB. Dette er omtalt i DigitalDividende-rapporten, men P4 er ikke enig i dens konklusjoner når det gjelder radio og mener frekvensene må forvaltes i henhold til følgende:

- DAB-blokken som er inndelt i 37 områder forbeholdes lokalradio og tildeles i enkeltregioner der det er interesse for dette.
- Riks DAB-blokken (11A) må disponeres uten ytterligere presisering av teknologi, men med et krav om at en viss andel skal nyttes til audiotjenester.
- Det bør gjennomføres en høring for å kartlegge interessen før en mulig utlysning av DVB-T blokken for bruk til kringkastingstjenester der både radio og mini-TV er aktuelle bruksområder.
- I tillegg til dette kan "hvite områder" anvendes lokalt der det er mulig og i tråd med internasjonale føringer.

Bør det legges til rette for en overgang til DAB + i DAB-nettet?

DAB+ ble utviklet med tanke på markeder der det er behov for et større antall kanaler på begrensede frekvensressurser, slik tilfellet er f.eks i Australia. DAB+ leverer altså ikke bedre lyd kvalitet enn dagens DAB. Som beskrevet i foregående avsnitt er det i Norge frekvenskapasitet til langt flere radiokanaler enn det vi har idag. Det vil heller ikke gi lytterne noen fordel å gå over til DAB+. Likevel får vi glede av mottakerutviklingen internasjonalt, siden nye mottakere med DAB+ også kan benyttes i Norge og andre land (eks. UK, Danmark, Sveits) som benytter opprinnelig DAB lydkoding. Nettene er imidlertid allerede lagt til rette for både DAB+ og andre nye tjenester, som kan introduseres dersom radiomarkedet etterspør dette. P4 vil derfor peke på at drøfting av DAB eller DAB+, ikke hører hjemme i diskusjonen om tidspunktet for stenging av analog radiodistribusjon i Norge.

Hvordan kan lokalradiosektoren digitaliseres?

Store deler av sektoren kan digitaliseres basert på den allerede eksisterende 37 områders frekvensplanen som er på plass i Band III. For å sikre digitaliseringen også for de små og økonomisk sårbare aktørene må det

5 av 7

P4 Radio Hele Norge ASA

www.p4.no Foretaksnr. 963789505

Lillehammer
Hovedkontor
Postboks P4, 2626 Lillehammer
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Oslo
Redaksjon og salgsavd.
Akersgt. 73, 0180 Oslo
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Bergen
Redaksjon
Vestre Torvgt. 1
5015 Bergen
Tel.: 55 90 36 03
Fax.: 61 24 84 45

Tromsø
Redaksjon
Postboks 754 9001 Tromsø
Tel.: 77 61 12 80
Fax.: 61 24 84 45

etableres knytninger mellom de utgående analoge konsesjoner og de nye digitale. Det er behov for etter måten betydelige investeringer i digital distribusjon som må skrives ned over lang tid. Aktørene må sikres langsiktighet og tilstrekkelig kapasitet for å kunne delta i investeringene som må til.

Det har vært fremholdt som en mulig løsning at de aller minste, ikke-kommersielle radiostasjonene i første omgang kunne bli værende på FM. DRM+ som utvikles for å sende digitalt på FM-båndet har også vært nevnt som et alternativ for lokalradio, men dette er avhengig av mottakerutviklingen. Også internett via trådløst bredbånd/mobiltelekom er blitt trukket fram som distribusjonsform for lokalradio.

Vi mener i utgangspunktet at alle radiostasjoner i Norge må forlate FM og bli fulldigitalisert på samme dato. Dette er påkrevd for å få publikum til å forstå at analog slukkedato betyr alvor og at det ikke er lyd i FM-nettet etter slukkedato. Digitalradio Norge AS, lokalradioene og myndighetene må samarbeide om alternative løsninger for å få de minste og økonomisk mest sårbare radioen over på digitalplattform uten å sette disse radioenes eksistens i fare. Her må det om nødvendig vurderes offentlig støtte til de økonomisk svakeste aktørene. Vi vil også peke på behovet for gjennomgang av, og nytenkning omkring, pressestøtten - både den direkte og den indirekte - også i denne sammenheng.

Beredskapshensyn

Det er for alle praktiske formål NRK P1 som på radiosiden bærer det tyngste ansvaret for beredskap i krise og krig, og ved mobilisering av militære styrker. NRKs utbygning av en DAB-blokk til samme dekning som NRK P1 har på FM vil sikre samme dekningsgrad som i dag. Heller ikke i et beredskapsperspektiv er det på noe punkt i den teknologiske kjeden større sårbarhet i et digitalt radiounivers enn i dagens analoge.

FM-slukking et miljøproblem?

Digitalisering av radioen vil ha miljømessige konsekvenser på to hovedområder.

- 1) Nye senderenheter og endringer i infrastruktur kan representere visuell forurensing og annen sjenanse for omgivelsene.

Her har Norkring utarbeidet retningslinjer for håndtering av denne type utfordringer. Utbyggingen av det digitale bakkenettet for fjernsyn har bekreftet at Telenor håndterer disse utfordringene på en tilfredsstillende måte.

P4 Radio Hele Norge ASA

www.p4.no Foretaksnr. 963789505

Lillehammer
Hovedkontor
Postboks P4, 2626 Lillehammer
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Oslo
Redaksjon og salgsavd.
Akersgt. 73, 0180 Oslo
Tel.: 61 24 84 44
Fax.: 61 24 84 45

Bergen
Redaksjon
Vestre Torvgt. 1
5015 Bergen
Tel.: 55 90 36 03
Fax.: 61 24 84 45

Tromsø
Redaksjon
Postboks 754 9001 Tromsø
Tel.: 77 61 12 80
Fax.: 61 24 84 45

2) For hver uke som går uten vedtak om analog slukking på en bestemt dato som er kjent for publikum blir det sendt ut litt over 15000 FM-mottakere, hvorav mange helt unødvendig blir spesialavfall etter analog slukking. I dag er det mellom 12 og 15 millioner analoge radiomottakere i landet. Dette blir en utfordring og et løft som må gjøres, men det er ikke noe uoverkommelig problem.

Norge har i mange år hatt velfungerende, landsdekkende løsninger for innsamling, gjenvinning og miljøriktig håndtering av elektrisk og elektronisk avfall.

Bakgrunnen for returordningen er myndighetenes forskrift om innsamling og gjenvinning av elektriske og elektroniske produkter. Denne forskriften pålegger produsenter og importører i Norge ansvar for å ta miljøriktig hånd om kasserte produkter samt gjenvinne og resirkulere materialene i produktene.

Gjennom en egen avtale mellom de største bransjeforeningene og Miljøverndepartementet påtok bransjeorganisasjonene seg et ansvar for etableringen av et landsdekkende returtilbud. Ikke-profittbedriften Elretur er opprettet for å sørge for en mest mulig praktisk gjennomføring. Elretur er eid av Stiftelsen Elektronikkbransjen, Norske Elektroleverandørers Landsforening, IKT Norge og Abelia.

I dag henter Elretur EE-avfall fra ca 2500 hentesteder i hele Norge, primært fra forhandlere av elektriske og elektroniske produkter og fra kommunale og interkommunale avfallsmottak. Alle privatpersoner kan levere EE-avfall gratis til kommunale avfallsmottak eller til forhandlere og butikker som selger samme type produkter.

MTG Norge/P4 vil her for øvrig spesielt vise til den særskilte erfaringen og kunnskapen som Stiftelsen elektronikkbransjen har ervervet på dette feltet.

Konklusjon: Miljømessig som er det store problemet at det fortsatt hvert eneste år fortsatt selges 700.000 – 800.000 rene FM-mottakere.

Oslo, 5. oktober 2009

Kalle Lisberg

P4-sjef